

ĐÁP ÁN THAM KHẢO MÔN NGỮ VĂN
KÌ THI TUYỂN SINH VÀO LỚP 10 THPT NĂM HỌC 2023 - 2024
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO NINH THUẬN

I. ĐỌC HIỂU VĂN BẢN

Câu 1:

Hình ảnh xuất hiện xuyên suốt trong văn bản: hình ảnh cổng làng.

Câu 2:

“Nhưng khi trăng sáng chập chờn,
Kìa bao nhiêu bóng trên đường thướt tha.”

=> Từ láy trong hai dòng thơ: thướt tha (hoặc chập chờn).

Câu 3:

Bài thơ “Cổng làng” diễn tả vẻ đẹp quê hương, qua đó thể hiện tình yêu và khắc hoạ nỗi nhớ quê của tác giả.

Câu 4:

Học sinh trả lời theo suy nghĩ của mình, dùng lí lẽ hợp lí để chứng minh suy nghĩ đó.

Câu trả lời tham khảo:

Sau khi đọc bài thơ trên, em cảm thấy:

- Quê hương của tác giả rất bình yên, những hình ảnh trong thơ là những hình ảnh đặc trưng cho làng quê Việt Nam.
- Nỗi nhớ da diết của tác giả khi xa quê.
- Từ đó thêm yêu quê hương, đất nước mình.

II. TẠO LẬP VĂN BẢN

Câu 1:

* Về hình thức, bài làm dưới dạng đoạn văn khoảng 200 chữ.

* Về nội dung, bài làm bàn về vấn đề: làm thế nào để mỗi người chúng ta thể hiện tình yêu quê hương, đất nước. Bài làm có những nội dung chính sau:

*** Luận điểm 1: Giải thích về tình yêu quê hương đất nước**

- Tình yêu quê hương đất nước là tình cảm gắn bó sâu sắc, chân thành đối với những sự vật và con người nơi ta được sinh ra và lớn lên, là hành động không ngừng nỗ lực để xây dựng và phát triển đất nước.
- Lòng yêu nước là một tình cảm thiêng liêng, cao quý của mỗi người dành cho đất nước của mình.

*** Luận điểm 2: Những biểu hiện (thể hiện) của tình yêu quê hương đất nước**

- Trong thời kỳ chiến tranh:

- + Các chiến sĩ đã không ngại gian khổ hiểm nguy đã cầm súng đi chống giặc và giành lại độc lập cho đất nước.
- + Những người ở hậu phương không ngừng tăng gia sản xuất để cung cấp lương thực thực phẩm cho tiền tuyến.
- + “Giặc đến nhà thì đàn bà cũng đánh” hay “quyết tử cho tổ quốc quyết sinh”
- + Các tấm gương hy sinh anh dũng cho độc lập dân tộc: Võ Thị Sáu, Kim Đồng, Nguyễn Văn Thạc...
- Trong thời bình:
 - + Tình cảm với người thân trong gia đình.
 - + Tình làng nghĩa xóm.
 - + Sự gắn bó với làng quê nơi mình sinh ra (bờ tre, ngọn dừa, cánh đồng lúa chín...).
 - + Lòng tự hào dân tộc qua các áng thơ văn ngợi ca tinh thần ngoan cường của dân tộc.
 - + Các bảo tàng lưu giữ những kỷ vật khắc ghi chiến công của các anh hùng liệt sĩ đã hi sinh vì độc lập, tự do cho dân tộc.
 - + Sự phấn đấu quên mình của mỗi cá nhân biết học tập, lao động để làm giàu đẹp thêm cho quê hương đất nước
 - + Không ngừng nỗ lực để góp phần đưa đất nước sánh vai với các cường quốc trên thế giới.

*** Luận điểm 3: Vai trò của tình yêu quê hương đất nước**

- Giúp mỗi con người sống tốt hơn trong cuộc đời, không quên nguồn cội.
- Nâng cao tinh thần và ý chí quyết tâm vươn lên của mỗi con người.
- Là động lực giúp con người sống có trách nhiệm hơn với gia đình, quê hương, đất nước, cộng đồng hay đơn giản nhất là đối với chính bản thân mình.
- Thúc đẩy sự phấn đấu hoàn thiện bản thân và tinh thần cống hiến giúp đỡ cộng đồng của mỗi cá nhân.
- Gắn kết cộng đồng, kéo con người lại gần nhau hơn trong mối quan hệ thân hữu tốt đẹp.
- Góp phần quan trọng trong công tác bảo vệ, giữ gìn, xây dựng và phát triển đất nước ngày càng giàu mạnh.

*** Luận điểm 4: Hiện trạng tình yêu quê hương đất nước của giới trẻ ngày nay**

- Trên khắp mọi miền Tổ Quốc đã xuất hiện hàng loạt gương thanh niên vượt khó vươn lên, góp phần làm cho "nước mạnh".

- Tiếp thu văn minh hiện đại của nước bạn trên thế giới trên phương châm “hòa nhập chứ không hòa tan”.
- Có những sinh viên khi vừa mới tốt nghiệp ra trường đã tình nguyện đến công tác ở những miền rừng núi xa xôi nhất.
- Bên cạnh đó là những thanh niên có nhận thức hết sức lệch lạc:
 - + Chạy theo lối sống thực dụng, ăn chơi sa đọa, lãng phí, sống tự do, cá nhân, vô tổ chức.
 - + Quên đi cội nguồn, ăn cây táo rào cây sung.

*** Luận điểm 5: Bài học nhận thức, hành động**

- Tình yêu quê hương đất nước là yếu tố quan trọng không thể thiếu trong mỗi con người dù ở bất kỳ đất nước nào.
- Mỗi cá nhân nên xây dựng, bồi dưỡng cho mình tình yêu quê hương đất nước và có những hành động cụ thể để góp phần bảo vệ, xây dựng, làm đẹp cho quê hương.
- Nếu không có tình yêu thương đối với quê hương đất nước thì cuộc sống con người không còn hoàn chỉnh và thiếu đi nhiều ý nghĩa.
- Lên án một bộ phận người dân thiếu ý thức trách nhiệm, sống vô tâm với mọi người, không biết đóng góp xây dựng quê hương đất nước ngược lại còn có những hành vi gây hại đến lợi ích chung của cộng đồng,...

Câu 2:

* Về hình thức, bài làm trình bày dưới hình thức tùy chọn, có thể là đoạn văn hoặc bài văn.

* Về nội dung, bài làm có những nội dung chính sau:

1. Khái quát vấn đề

- Giới thiệu tác giả Kim Lân và truyện ngắn “Làng”:
- + Nhà văn Kim Lân là nhà văn chuyên viết truyện ngắn, ông vốn am hiểu và gần bó sâu rộng với cuộc sống nông thôn, “Làng” là truyện ngắn xuất sắc của ông.
- + Dẫn dắt nội dung nghị luận: diễn biến tâm trạng nhân vật ông Hai trong truyện ngắn “Làng” của Kim Lân.

2. Phân tích vấn đề

a. Khái quát về nhân vật và tình huống nảy sinh sự chuyển biến tâm trạng của ông Hai

- Nhân vật ông Hai là người nông dân yêu và tự hào về làng, mọi niềm vui, nỗi buồn của ông đều xoay quanh chuyện làng chợ Dầu.

+ Ở nơi tản cư ông luôn nhớ về làng, khoe làng của mình với mọi người.

- Nhân vật được đặt trong tình huống ngặt nghèo có tính thử thách để nhân vật bộc lộ tâm trạng, tình yêu làng của mình: ở nơi tản cư, ông Hai nghe tin làng chợ Dầu theo giặc làm Việt gian.

b. Phân tích diễn biến tâm trạng nhân vật ông Hai

- Khi đang vui mừng tin thắng trận ở khắp nơi thì ông Hai nghe tin dữ: làng chợ Dầu theo giặc làm Việt gian, ông bất ngờ, choáng váng (*Cổ ông nghen ắng lại như không thở được*).

- Ông cố trấn tĩnh bản thân, ông hỏi lại như thể không tin vào những điều vừa nghe thấy những người phụ nữ tản cư khẳng định chắc chắn khiến ông Hai sững sờ, ngượng ngùng, xấu hổ (*ông cố làm ra vẻ bình thản, đánh trống lảng ra về*).

+ Cổ ông lão nghen ắng lại, da mặt tê rân rân ông lão lặng đi tưởng như không thở được.

- Về tới nhà ông tủi hổ, lo lắng khi thấy đàn con (*nước mắt lão cứ dàn ra, chúng nó cũng là trẻ con làng Việt gian đấy ư?*)

+ Niềm tin, sự ngờ vực giằng xé mạnh trong tâm trạng ông Hai

- Nghe thấy tiếng chửi bọn Việt gian “ông cúi gằm mặt xuống mà đi”, nỗi tủi hổ khiến ông không dám lộ mặt ra ngoài

+ Lúc nào cũng nơm nớp lo sợ, thấy đám đông tụ tập nhắc tới hai chữ Cam nhông, Việt gian ông lại chột dạ.

→ Tác giả diễn đạt cụ thể nỗi lo lắng, sợ hãi tới mức ám ảnh thường xuyên của ông Hai, trong tâm trạng ông lúc nào cũng thường trực nỗi đau xót, tủi hổ trước tin làng mình theo giặc.

- Tình yêu làng quê và tình yêu làng trong ông có cuộc xung đột lớn, gay gắt. Ông Hai dứt khoát chọn theo cách mạng “*Làng yêu thì yêu thật, nhưng làng theo giặc thì phải thù*”.

+ Tình yêu nước rộng lớn bao trùm lên tình yêu làng, dù xác định như thế nhưng trong lòng ông vẫn chan chứa nỗi xót xa, tủi hổ.

+ Ông Hai tiếp tục rơi vào bế tắc, tuyệt vọng khi mẹ chủ nhà đánh tiếng đuổi gia đình ông đi nơi khác

- Đoạn văn diễn tả cảm động, chân thật nỗi đau sâu xa trong lòng và sự chân thành của nhân vật ông Hai

- Ông Hai chỉ biết tâm sự nỗi lòng mình với đứa con chưa hiểu sự đời. Lời nói của ông với con thực chất là lời nói để ông tỏ lòng mình: nỗi nhớ, tình yêu làng, sự thủy chung với kháng chiến, cách mạng

- Khi nghe tin cải chính, ông Hai như sống lại, mọi nỗi xót xa, tủi hờn, đau đớn tan biến, thay vào đó là niềm hân hoan, hạnh phúc hiện lên trên khuôn mặt, cử chỉ, điệu cười của ông (dẫn chứng trong văn bản)

c. Thành công nghệ thuật miêu tả tâm trạng nhân vật

- Đặt tâm trạng nhân vật vào tình huống thử thách để khai thác chiều sâu tâm trạng

- Thể hiện tâm trạng nhân vật tài tình, cụ thể qua ngôn ngữ đối thoại, độc thoại, và độc thoại nội tâm qua ý nghĩ, hành vi, cử chỉ.

+ Ngôn ngữ đậm chất khẩu ngữ và lời ăn tiếng nói của người nông dân, và thế giới tinh thần của người nông dân.

3. Kết luận vấn đề

- Tâm trạng nhân vật ông Hai được thể hiện qua nhiều cung bậc tình tế, chân thật, đa dạng: diễn tả đúng, gây ấn tượng mạnh mẽ về sự ám ảnh, day dứt trong tâm trạng nhân vật.

- Ông Hai người yêu làng mạnh mẽ, say sưa, hãnh diện thành thói quen khoe làng, qua tình huống thử thách tình cảm đó càng trở nên sâu sắc hơn.

- Chứng tỏ Kim Lân am hiểu sâu sắc về người nông dân và thế giới tinh thần của họ.